

DAG SOLSTAD'DAN 'PROFESÖR ANDERSEN'İN GECESİ'

Var olmanın dayanılmaz kayıtsızlığı!

Profesör Andersen'in Gecesi (Yapı Kredi Yayınları / Çev. Banu Gürsaler-Syvetsen), elli beş yaşındaki bir edebiyat profesörünün kendisiyle karşılaşmasının hikâyesi. Bu karşılaşmaya bir cinayet neden oluyor. Dag Solstad'ın sanatının temel esini, varoluşsal bir arayış. Onun karakterlerini anlamak, hikâyenin içinde yer aldıkları sırada hangi koşullarda ve yaşta olduklarını anlamakla yakından ilişkili. Bu nedenle kahramanı Pål Andersen'in yaşamını ne yaparak geçirdiği ve özellikle de yaşı önem kazanıyor.

NALAN ARMAN

TOPLUMSAL YAPIYA DESTEK VERMEK YA DA VERMEK!

Dag Solstad'ın romanı Profesör Andersen'in Gecesi'nin (Yapı Kredi Yayınları / Çev. Banu Gürsaler-Syvetsen) kahramanı Pål Andersen, on yıldan beri yalnız yaşayan bir adam.

"Norveç'in başkentinde yaşayan ve hayatta başarılı kazanmış elli yaş civarındaki entelektüellerden oluşan" bir arkadaş grubu var.

Aralarındaki bağ geçmişe, 1960'ların başlarına, Oslo Üniversitesi Blindern Kampusu'na dayanıyor. Her biri kendi çapında radikal birer öğrenci olmuş.

Andersen de diğerleri gibi görmesi ve anlaması yolunda eğitildiği düzenin değil, bu düzenin dağılmış halinin peşinden gitmiş. Fakat Noel kutlaması için arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde 1990'ların tipik fotoğrafı çıkıyor ortaya.

"Toplumsal yapıya destek verenler" olmayı hep reddettiler halde konumları itibarıyla devletin verdiği emirleri yerine getiren, toplumsal yapının destekçisi onlar.

Dag Solstad'ın anlatıcısı okuyucusuna, ince bir alayla, hizaya geçmiş bu grubun oldukları şeyi inkâr ettiğini anlatıyor.

BİR NOEL AKŞAMI VE SOSYAL İÇ HUZUR!

*Profesör Andersen'in gözlerini salonundaki Noel ağacına diktiği sahneyle roman açılıyor. Daha ilk sahne-
de Edmund Husserl'in "yaşam dünyası" adını verdiği, tüm faaliyetlerimizin gerçekleştiği ve artık kanıksamış olduğumuzdan genellikle farkına varamadığımız sosyal, tarihsel ve fiziksel çevreye ilgi ve dikkatini vermeye başlıyor Andersen.*

O anda gündelik dertlerin dışındadır ve metafizik meselelerle arasındaki perde kalkmıştır. Yaşı ve koşulları hayata ilişkin düşüncelere yönelmesi için gayet uygundur.

Noel akşamının içinde derinden yer etmiş olmasının ne kadar garip olduğunu düşünür. Norveç halkının çoğunluğunun Noel sofrasına oturma saatıyla uyumlu olarak saat beş ile yedi arasında yemeğini yer.

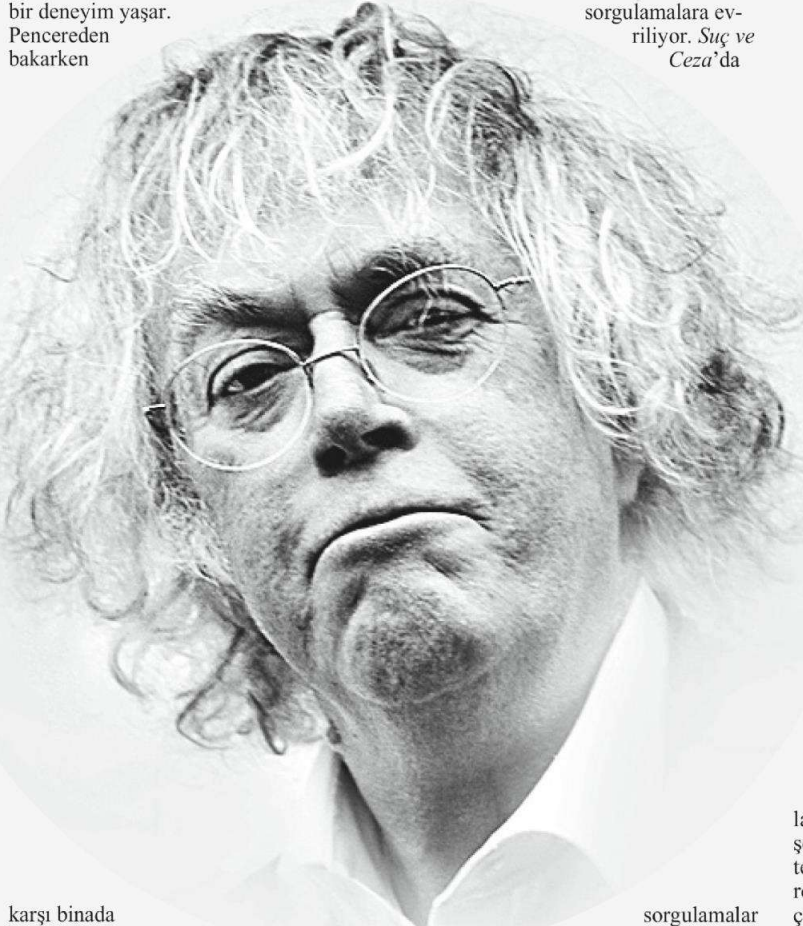
Ailesi tarafından daima tercih edilen ama kendisinin pek sevmediği gelenek-

sel tatlıyı sofraya getirir ardından. Ruhunda dinsel olmasa da sosyal bir iç huzur duyar. Nadiren yaşama fırsatı bulduğu bir şeyi bizzat yaşıyor olmasının sonucunda ilk kez kendisini varoluşuyla barışık hissetmektedir. Toplum, insanın içinde yer eden müthiş bir güçtür.

Andersen, bu huzurlu bir Noel akşamında kendi için temel bir deneyim yaşar. Pencereden bakarken

şu öze dönüşecektir. Romanın akışından anladığımız üzere, kayıtsızlığı özü olmuştur.

Profesör Andersen'in Gecesi'ni suç ve ceza kavramları üzerinden de okuyabiliriz. Böyle düşününce Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'sı geliyor akla. İki romanın da polisiye olabileme potansiyeli var. İkisinde de cinayet birtakım sorgulamalara evriliyor. Suç ve Ceza'da

karşı binada işlenen bir cinayete tanık olur. Bu, kilit bir andır ve bir seçim yapması gerekmektedir. Cinayeti ihbar edecek midir? Bu gizem romana güç katar.

'VAR OLUŞTAN ÖZE SUÇ, CEZA VE KAYITSIZLIK!

Roman boyunca acı çektiğini görürüz Andersen'in. Fakat duygularının üstünü kalın bir örtüyle örtmüş gibidir. Karşılaştığı olayları anlamaya çalışan bir adam vardır karşımızda. Tek özgürlüğü yapacağı seçimidir, bu seçimle var olu-

sorgulamalar

Raskolnikov'u,

"Kocakarıyla kız kardeşi Lizaveta'yı baltayla öldüren ve soyan benim" diyerek suçunu kabul etme noktasına getiriyor.

Bu kabulde suçun karşısında yer alma var. Andersen ise ihmalden doğan bir günah işliyor ve giriştiği varoluşsal sorgulamalar sonucunda kendi suçuyla barışıyor. Aslında daha baştan -parmaklarını şıklattığı o an-yaşamını bütünüyle kaplayan bir kayıtsızlıkla, bir katilin serbestçe dolaşmasının yolunu açıyor Profesör Andersen.

KARANLIKTAKI KALMAK!

Ahlaken bir çöküş mü yaşanmaktadır, yoksa insan eylemi çelişkilerle mi doludur?

Var oluşun dayanılmaz vahşeti, hatta anlamsızlığı mıdır bu? Kayıtsızlığa yol açan yanlış ifadeler kullanmak / dil midir?

Bizi tarih bilincimizden koparan tüketim hızımız mı? Sanatta sarsıcı etki mi, içten içe hissedilen haz mı değerlidir? Tutku mu, sadakat mi?

Bu sorular, romanı bütün haline getiren harcin "karanlıkta kalma" kavramı olduğunu düşündürüyor.

Yazar, boşlukları kullanarak karanlıkta kalanları uzun uzadıya sorguluyor.

IRONİK MİZAHİ YAKLAŞIM

Yinelenerek müziğe dönüşen ayrıntılar Solstad'ın kurgu eserlerle ilgili klişeleri başarıyla tersine çevirdiğini gösteriyor. Uzun paragraflı, bölümsüz, neredeyse diyalogsuz olan romanları biçimsel olarak da yenilikçi.

Karakterlerinin kederlerini ya da mizah duygusunu hissedememek de yazarın ironik mizahi yaklaşımını kuvvetle hissediyoruz.

Aynı yaklaşımı *Mahcubiyet ve Hayşiyet*, *Lise Öğretmeni Pedersen'in Ülkemize Musallat Olan Büyük Siyasi Uyanışa Dair Anlatısı* ve *T. Singer* adlı romanlarında da görmek mümkün.

Dag Solstad'ın geçmişle ve kendimizle ilişkimizin derin bir kayıtsızlık olduğunu hissettiren, anlatımının ironisiyle gülümseten romanları usta diliyle okunmayı hak ediyor. ■